ZESZYT NR 23

Katalog dobrych praktyk w edukacji

Część pierwsza

Drama w Centrum - koalicja na rzecz edukacji kulturowej

ŁÓDŹ 2019

REDAKCJA: GRAŻYNA ADAMIEC

AUTOR: HANNA JASTRZĘBSKA-GZELLA (ŁCDNiKP)

REDAKCJA TECHNICZNA: DOROTA CERAN I JOANNA CYRAŃSKA

PROJEKT OKŁADKI: KRYSTYNA JANKOWSKA

SKŁAD I ŁAMANIE: GRAŻYNA ADAMIEC

© ŁÓDZKIE CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO 2019

WYDAWNICTWO I PRACOWNIA POLIGRAFICZNA
ŁÓDZKIEGO CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO
90-142 ŁÓDŹ, UL. KOPCIŃSKIEGO 29
TEL. (42) 678 33 78, FAX. (42) 678 07 98
E-MAIL:WCDNIKP@WCKP.LODZ.pl
www.wckp.lodz.pl

Spis treści. Katalog dobrych praktyk w edukacji. Zeszyt 23, część pierwsza

Drama w Centrum - koalicja na rzecz edukacji kulturowej. Wieloletni projekt edukacji z wykorzystaniem metody dramy..... 5

Szkoła Dramy Bohaterskiej Wyobraźni 7

Projekt „Fryderyk Chopin i jego muzyka - Drama Edukacyjna”.. 16

Projekt „Nauczyciel Animatorem działań twórczych w szkole”... 19

Projekt „Nauczyciel Animatorem działań twórczych”, II edycja... 21

Projekt „ARTDRAO” 22

Projekt „Wstęp do Dramaterapii” 23

Projekt „36 edycja Ogólnopolskiego Przegląd Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Dziatwa” 25

Projekt „37 edycja Ogólnopolskiego Przegląd Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Dziatwa – Muzyka w Teatrze” 29

Pięć Projektów „Dramy Właściwej” 32

Projekt „Dramogwara - teatralne zabawy z gwarą łódzką” 36

Przegląd Aktywności Artystycznej Osób Niepełnosprawnych - projekt wieloletni 38

Całoroczny projekt edukacyjno-społeczny „Misja Pomocna dłoń dla Aleppo” 40

Trzyletni integracyjny projekt dramowo-teatralny „Bezsenność Jutki” – dramowa edukacja o Holokauście 45

Drama w Centrum - koalicja na rzecz edukacji kulturowej.
Wieloletni projekt edukacji z wykorzystaniem metody dramy

W 2006 roku w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego zostało powołane przez Hannę Jastrzębską Gzellę i Anetę Madziarę Koło Terenowe Międzynarodowego Stowarzyszenia Teatrów dla Dzieci i Młodzieży ASSITEJ, którego celem jest propagowanie metody dramy w edukacji, wychowaniu, profilaktyce i terapii.

Od tego czasu do dnia dzisiejszego realizowane były projekty dramowo teatralne we współpracy z różnymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury oraz grupą animatorów, artystów i nauczycieli. **Idea szerokiej współpracy** od początku była motorem wszystkich działań podejmowanych przez Koło ASSITEJ, która w efekcie doprowadziła do stworzenia platformy edukacyjnej **Łódzka Akademia Dramy**, a następnie **Stowarzyszenia ŁAD Łódzka Akademia Dramy**. Stowarzyszenie zrzesza animatorów, instruktorów, aktorów, psychoterapeutów, muzyków, socjoterapeutów i nauczycieli - członków zespołów metodycznych do spraw dramy, którzy stosują twórcze metod pracy i techniki teatralne w pracy edukacyjnej, wychowawczej, profilaktycznej i terapeutycznej.

Zawiązana współpraca Koła ASSITEJ z Poleskim Ośrodkiem Sztuki, Stowarzyszeniem Obszary Kultury, Akademickim Ośrodkiem Inicjatyw Artystycznych, Instytutem Tolerancji, Bałuckim Ośrodkiem Kultury zaowocowała realizacją wielu projektów z zakresu edukacji kulturowej. Wśród nich znalazły się następujące całoroczne projekty:

- Szkoła Dramy Bohaterskiej Wyobraźni;
- Projekt „Fryderyk Chopin i jego muzyka - Drama Edukacyjna”;
- Projekt „Nauczyciel Animatorem działań twórczych w szkole”;

- Projekt „Nauczyciel Animatorem działań twórczych”, II edycja;
- Projekt „Wstęp do Dramaterapii”;
- Projekt „36 edycja Ogólnopolskiego Przegląd Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Dziatwa”;
- Projekt „37 edycja Ogólnopolskiego Przegląd Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Dziatwa – Muzyka w Teatrze”;
- Pięć Projektów „Dramy Właściwej”;
- Projekt „Dramogwara - teatralne zabawy z gwarą łódzką”;
- Przegląd Aktywności Artystycznej Osób Niepełnosprawnych. Projekt wieloletni;
- Całoroczny projekt edukacyjno-społeczny „Misja Pomocna dłoń dla Aleppo”;
- Trzyletni integracyjny projekt dramowo-teatralny „Bezsenność Jutki” – dramowa edukacja o Holokauście.

Szkoła Dramy Bohaterskiej Wyobraźni

Autor: Hanna Jastrzębska Gzella

Uczestnicy: Uczniowie i nauczyciele łódzkich szkół podstawowych, Świetlicy podwórkowej, XXVI Liceum Ogólnokształcącego w Łodzi.

Cel:

- Rozwijanie umiejętności społecznych oraz zachowań prospołecznych i pomocowych wśród uczniów łódzkich szkół;
- **Tworzenie przestrzeni do:**

1. **Działań wychowawczych i edukacyjnych opartych na dwóch filarach: Programie Bohaterskiej Wyobraźni prof. Filipa Zimbardo i Pedagogice Haliny Machulskiej opartej na metodzie dramy.**
2. **Realizacji w szkołach Programu Bohaterskiej Wyobraźni przez nauczycieli/ certyfikowanych realizatorów.**

3. **Realizacji zajęć dramowych dla uczniów na terenie szkoły i poza szkołą, które pozwoliłyby:**

Rozwijać wśród uczniów wrażliwość, uważność, empatię - tak, aby widzieli, że ktoś cierpi lub potrzebuje pomocy oraz chcieli i umieli reagować na przejawy braku tolerancji, wykluczenia, znęcania się nad słabszymi.

Pokazać uczniom jakie mechanizmy psychologiczne rządzą zachowaniem ludzi (mechanizm zwany efektem gapia, światła rampy, biernego obserwatora, rozproszonej odpowiedzialności) – tak, aby nauczyć uczniów świadomego reagowania i działania.

Rozbudzić wśród uczniów potrzebę działania w różnych sytuacjach społecznych - tak, aby przygotować uczniów do działań w oparciu o bohaterską wyobraźnię (np. reagowanie na próby wykluczania kolegów w klasie, dokuczanie, przemoc).

Rozbudzać wśród uczniów potrzebę kształtowania najbliższego środowiska społecznego - tak, aby rozwijać u dzieci i młodzieży poczucie odpowiedzialności, siłę sprawstwa i koncentrację na rozwojowo wartościowych rzeczach.

Wyposażyć uczniów „w klucze" do rozwiązywania konfliktów i wyrażania własnych potrzeb - tak, aby przygotować dzieci i młodzież do zachowań zgodnie z bohaterską wyobraźnią w trudnych sytuacjach - wyrażania niezadowolenia, złości, określania własnych potrzeb, słuchania i rozumienia innych, poszukiwania wielu rozwiązań, określania ambitnych celów, refleksyjnego, emocjonalnego a zarazem logicznego opisywania rzeczywistości za pomocą narzędzi TOC, teatru forum, mediacji dramowej.

Zajęcia dla uczniów prowadzone były w oparciu o **metodę dramy w następującym cyklu:**

- ***Uwrażliwienie na problem*** za pomocą tekstów literackich innych tekstów kultury oraz zdarzeń historycznych, sytuacji społecznych oraz odkryć z dziedziny psychologii społecznej i przeniesienie zdobytych doświadczeń do własnego życia;
- ***Zrozumienie problemu poprzez doświadczenie*** oraz aktywną, ukierunkowaną obserwację (działanie w rolach poprzez techniki dramowe) i przeniesienie zdobytych doświadczeń do własnego życia;
- ***Poczucie wpływu poprzez dokonywanie wyborów*** podczas rozwiązywania problemów w trakcie zajęć dramowych i przeniesienie zdobytych doświadczeń do własnego życia;
- ***Refleksje osobiste i grupowe w rolach i poza rolą, czyli odkrycie osobistej i grupowej wiedzy*** i przeniesienie zdobytych doświadczeń do własnego życia;
- ***Metaforę tworzoną poprzez różne formy ekspresji – techniki dramowe, spektakle*** i przeniesienie zdobytych doświadczeń do własnego życia;

- ***Motywację do wprowadzenia zmiany poprzez generowanie pomysłów*** na działania w najbliższym środowisku klasowym, szkolnym, pozaszkolnym, akcje społeczne w klasie i szkole np. tworzenie HIP klas lub HIP szkół;
- ***Praktykowanie zachowań bohaterskich*** poprzez realizację klasowych projektów inspirujących do wartościowych społecznie rzeczy.

4. **Wsparcia nauczycieli w realizacji działań Szkoły Bohaterskiej Wyobraźni na terenie macierzystych szkół, poprzez działania modelowe.**

Działania podjęte w ramach realizacji projektu:

- Warsztaty dla nauczycieli realizatorów Programu Bohaterska Wyobraźnia (30 nauczycieli otrzymało certyfikat realizatora Programu wydany przez HIP Heroic Imagination Project);
- Powołanie Zespołu zadaniowego do spraw Szkoły Dramy Bohaterskiej Wyobraźni (20 uczestników);
- Realizacja Warsztatów Teatru Forum dla nauczycieli;
- Opracowanie spektaklu Szkoła Dramy Bohaterskiej Wyobraźni;
- Prezentacja spektaklu Szkoła Dramy Bohaterskiej Wyobraźni wraz z warsztatami interaktywnymi dla uczniów przez dwa zespoły nauczycielskie oraz zespół uczniów XXVI Liceum Ogólnokształcącego (prezentacja dla 600 uczniów);
- Organizacja konferencji metodycznych prezentujących działania podejmowane przez poszczególne szkoły w ramach Szkoły Dramy Bohaterskiej Wyobraźni. Konferencje połączone były z pokazem spektaklu oraz warsztatami dla uczniów (w ramach Targów Edukacyjnych);

- Organizacja międzyszkolnej akcji społeczno edukacyjnej *Misja Pomocna dłoń dla Aleppo*. Powołanie zespołu zadaniowego (50 uczestników);

- Stworzenie oferty zajęć i przeprowadzenie warsztatów dramowych dla uczniów z różnych poziomów edukacyjnych wprowadzających do tematu bohaterstwa. W projekcie były to zabawy dramowe w oparciu o pojęcia superbohaterów, bohaterów, bohaterów dnia codziennego;
- Realizacja warsztatów dramowych dla uczniów umożliwiających im przyjrzenie się bohaterskim postaciom literackim i historycznym, które w sytuacjach wojny musiały dokonywać różnorodnych wyborów, zmierzyć się z przeciwnościami losu, podejmować walkę o życie, honor, własną godność.

W naszym projekcie były to dramy właściwe do wyboru dramy:

- „**Bezsenność Jutki”** - o dziewczynce z getta – potęga wyobraźni,
- **„Życie w słoiku”** – o Irenie Sendler,
- „**Przygody Chmurki”** - o dziewczynce wywiezionej na Sybir i jej babci,

- **„W drodze na Monte Cassino”** – o Niedźwiadku Wojtku,
- **„Mały Powstaniec”** – o Powstaniu Warszawskim,
- „**Chłopcy z Placu Broni”** – o rodzącym się bohaterstwie.

Realizacja warsztatów dramowych rozbudzających ideę tworzenia wokół siebie środowiska opartego na akceptacji, zaufaniu poprzez świadome budowanie relacji opartych na zauważaniu swoich i cudzych potrzeb i poszukiwaniu pozytywnych rozwiązań w sytuacjach trudnych satysfakcjonujących wszystkich uczestników, rozwiązywaniu konfliktów. W naszym projekcie były to dramy:

1. „**Ciepłe i Puchate”;**
2. „**Zimne i Kolczaste” – praca z konfliktem.**

Realizacja warsztatów umożliwiających projektowanie i promowanie pozytywnych zachowań w środowisku (szkoła, ulica, dom). W naszym projekcie były to następujące działania:

1. Realizacja wywiadów na temat bohaterstwa dnia codziennego.
2. Realizacja zaprojektowanych przez uczniów scenariuszy filmowych „Podaj dalej dobry uczynek”.
3. Realizacja teledysku „Obudź bohaterską wyobraźnię”.
4. Realizacja filmu techniką poklatkową i animacji plastycznej bajki pt: „Ciepłe i Puchate”.
5. Realizacja Dnia Życzliwości w szkole.
6. Tworzenie Korytarza Bohaterskiej Wyobraźni „Budzimy Bohaterską Wyobraźnię”.
7. Tworzenie klasowych projektów „Obudzeni do działania”.
8. Powołanie Kapituły przyznającej medal HIP Ucznia i HIP KLASY.

Realizacja warsztatów dramowych uzdalniających do wprowadzania zmian. W naszym projekcie były to działania:

1. Przygotowanie spektaklu „Graj … masz jedno Życie …" przez uczniów biorących udział. Opieka metodyczna: tutoring dramowy.
2. Przygotowanie i realizacja hepeningów „Ulica Bohaterskiej Wyobraźni – zmień bieg wydarzeń, wykaż się bohaterską wyobraźnią". Opieka metodyczna: tutoring dramowy.
3. Udział w warsztatach interaktywnych i spektaklu Teatru Forum pt. „Szkoła Dramy Bohaterskiej Wyobraźni" w wykonaniu nauczycieli i studentów uczestników kursu dramy I i II stopnia. Opieka metodyczna: tutoring dramowy.
4. Zaprojektowanie i realizacja klasowych projektów bohaterskiej wyobraźni – „HIP klasa działa". Opieka metodyczna: tutoring dramowy.
5. Realizacja akcji społeczno edukacyjnej „Misja pomocna dłoń dla Aleppo".
6. Realizacja spektaklu Jasełkowego *Budzenie Bohaterskiej Wyobraźni.*

Efekty dla nauczycieli: nauczyciele otrzymali nowe narzędzia do pracy z zespołem klasowym, sprzyjające lepszej komunikacji i wprowadzaniu ważnych z punktu widzenia rozwojowego tematów społecznych do pracy wychowawczej.

Efekty dla uczniów: uczniowie otrzymali przestrzeń do trenowania działań prospołecznych uruchamiających współodczuwanie i empatię, które sprzyjały poczuciu przynależności, budowaniu klasowych zespołów wokół wartościowych celów społecznych i rozwojowych. Uczniowie otrzymali klucze do: rozwiązywania konfliktów i wyrażania własnych potrzeb; wyrażania niezadowolenia, złości; określania własnych potrzeb, słuchania i rozumienia innych; poszukiwania wielu rozwiązań w sytuacjach trudnych za pomocą narzędzi TOC, teatru forum, mediacji dramowej; określania ambitnych celów.

Efekty dla szkół: realizacja projektu w szkołach umożliwiła poszerzenie oddziaływań wychowawczych poprzez zaszczepienie nowych ważnych idei prospołecznych wśród uczniów, nauczycieli i rodziców, promowanie zachowań empatycznych i pomocowych w zespołach klasowych. Ponadto szkoły otrzymały opiekę tutoringu dramowego wspomagającego realizację poszczególnych elementów projektu.

Partnerzy: Stowarzyszenie ŁAD Łódzka Akademia Dramy – ośrodek akredytowany, dyrektorzy i nauczyciele szkół podstawowych uczestniczących w przedsięwzięciu, Fundacja Zimbardo Youth Center, reprezentowana przez dr Agnieszkę Wilczyńską, Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych, Poleski Ośrodek Sztuki, Dom Kultury Ariadna.

Projekt „Fryderyk Chopin i jego muzyka - Drama Edukacyjna”

Celem projektu było propagowanie metody dramy w edukacji kulturowej, integracja środowiska szkół specjalnych, upamiętnienie Roku Chopinowskiego.

Uczestnicy. Projekt realizowany był w 2010 roku przez 10 szkół specjalnych (w tym 100 uczniów oraz 40 nauczycieli) oraz studentów Akademii Muzycznej w Łodzi (Wydział Rytmiki). Uczniowie i nauczyciele brali udział w warsztatach artystycznych - dramowych, teatralnych oraz choreograficznych, wycieczkach edukacyjnych śladami Fryderyka Chopina.

Produkty. W ramach projektu powstały dwa spektakle o Fryderyku Chopinie. Pierwszy spektakl ***Zatańczyć Śladami Fryderyka Chopina*** miał charakter dramy edukacyjnej i został wyreżyserowany przez Hannę

Jastrzębską Gzellę w oparciu o interpretacje choreograficzne Elżbiety Aleksandrowicz.

Spektakl grany był 7 krotnie na scenach łódzkich teatrów przez uczniów i nauczycieli łódzkich szkół specjalnych oraz studentów Akademii Muzycznej. Spektakl grany był na scenie: **Teatru Nowego w ramach Międzynarodowego Biennale Spotkań Terapia i Teatr, Teatru Muzycznego w ramach konferencji „Tolerancja to za mało", Teatru V6, Teatru AOIA. Projekt ten zainicjował wśród placówek specjalnych ideę organizowania integracyjnych spektakli**, wspólnych

kreacji i wspólnej zabawy, a także aktywizowania terapeutów i nauczycieli w kierunku poszerzania własnych umiejętności ekspresji.

W ramach projektu powstał drugi spektakl teatralny według autorskiego scenariusza i reżyserii Michała Rzepki **„Chopin Sand”** w wykonaniu młodych łódzkich aktorów i tancerzy. Choreografię do spektaklu opracował Jacek Owczarek. Spektakl pokazywany był na desach Akademickiego Ośrodka Kultury dla łódzkich licealistów w połączeniu z warsztatami teatralnymi. W ramach projektu opracowano zeszyt metodyczny ze scenariuszami dramowym lekcji o Fryderyku Chopinie oraz autorskim scenariuszem Hanny Jastrzębskiej Gzelli spektaklu oraz przeprowadzono kursy dramy I i II stopnia jak również warsztaty choreograficzne.

W projekcie aktywnie udział wzięło 80 nauczycieli oraz 120 uczniów.

Współpraca: Stowarzyszenie Obszary Kultury, Poleski Ośrodek Sztuki.

Projekt otrzymał dofinansowanie z **Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.**

Projekt „Nauczyciel Animatorem działań twórczych w szkole”

Cel: Upowszechnienie metod pedagogii teatralnej wśród nauczycieli.

Uczestnicy: 20 nauczycieli szkól łódzkich, którzy otrzymali certyfikat Animatora działań twórczych. Wśród certyfikowanych byli nauczyciele poloniści, edukacji wczesnoszkolnej, pedagodzy, psychologowie, katecheci, plastycy i muzycy.

Produkt:

- 180 godzinny kurs teatralny prowadzony przez specjalistów. Uczestnicy mieli możliwość udziału w weekendowych warsztatach prowadzonych przez specjalistów z Instytutu Teatralnego, Stowarzyszenia Teatr Grodzki, Stowarzyszenia Chorea, Stowarzyszenia ASSITEJ, Szkoły Aktorskiej Haliny i Jana Machulskich;
- Praktyki teatralne w szkołach;

- Zeszyt metodyczny z opisem warsztatów teatralno-dramowych oraz ze scenariuszami dramowymi i teatralnymi autorstwa nauczycieli biorących udział w projekcie.

Współpraca: Stowarzyszenie Obszary Kultury, Poleski Ośrodek Sztuki.

Projekt otrzymał dofinansowanie z **Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.**

.

Projekt „Nauczyciel Animatorem działań twórczych” II edycja

Cel: Upowszechnienie metod pedagogii teatralnej wśród nauczycieli edukacji przedszkolnej i szkolnej.

Uczestnicy: 12 nauczycieli edukacji przedszkolnej, 300 uczniów z 10 szkół i przedszkoli miejskich.

Produkty:

- 120 godzinny kurs teatralny;
- Tutoring teatralno dramowy. Celem tutoringu było wsparcie metodyczne nauczycieli biorących udział w projekcie podczas realizacji zajęć teatralnych, pomoc w przygotowaniu scenariusza oraz spektaklu teatralnego;

- Spotkania teatralne „Drzwi do bajki i nie bajki". Efekty kilkutygodniowej pracy teatralnej zostały zaprezentowane na terenie szkół biorących udział w projekcie oraz na scenie Bałuckiego Ośrodka Kultury w ramach spotkania „Drzwi do bajki i nie bajki". Ideą projektu było wypracowanie metod, które umożliwiają pracę teatralną i przygotowanie spektaklu, w którym zaangażowani byli wszyscy uczniowie danej klasy;
- Warsztaty artystyczne dla uczniów w tym: lalkarskie, teatralne i muzyczne;
- Zeszyt metodyczny. W ramach projektu opracowano zeszyt metodyczny ze scenariuszami dramowymi i teatralnymi oraz opisem przeprowadzonych warsztatów.

Współpraca: Stowarzyszenie Obszary Kultury, Poleski Ośrodek Sztuki.

Projekt otrzymał dofinansowanie z **Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.**

Projekt „ARTDRAO"

Cel: Upowszechnienie wśród nauczycieli metody teatru edukacyjnego.

Uczestnicy: Nauczyciele, pedagodzy, socjoterapeuci, psychologowie, uczniowie gimnazjów łódzkich.

Produkt:

- Warsztaty Teatrum Forum. W ramach projektu zrealizowano warsztaty Teatrum Forum dla nauczycieli, prowadzone przez specjalistów dramy ze Stowarzyszenia Stopklatka oraz bezpłatne warsztaty dla łódzkich gimnazjalistów;
- Pokazy teatralne warsztaty edukacyjne dla młodzieży.

Współpraca: Stowarzyszenie Stopklatka, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4 w Łodzi, Poleski Ośrodek Sztuki.

Projekt „Wstęp do Dramaterapii”

Cel: Upowszechnienie metod teatralnych w działaniach terapeutycznych.

Uczestnicy: Nauczyciele, psycholodzy, pedagodzy, terapeuci.

Produkty:

- Warsztaty z ***Dramaterapii*** dla 30 animatorów;
- Warsztaty w ramach programu profilaktycznego ***PoDuchy*** dla 30 nauczycieli.

W ramach projektu przeprowadzono warsztaty z *Dramaterapii* dla psychologów i psychoterapeutów prowadzone przez Annę Szymanowską założycielkę ***Polskiego Oddziału Międzynarodowego Stowarzyszenia Dramaterapia*** oraz warsztaty ***PoDuchy*** prowadzone przez animatora ŁAD-u Monikę Tomczyk. Podczas warsztatów

uczestnicy mogli na sobie sprawdzić zbawienny wpływ zajęć drama terapeutycznych.

Współpraca: Polski Oddział Międzynarodowego Stowarzyszenia Dramaterapia, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4 w Łodzi.

Projekt „36 edycja Ogólnopolskiego Przeglądu Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Dziatwa”

Organizator: Bałucki Ośrodek Kultury w koalicji z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, INSEA, Stowarzyszenie ASSITEJ, Łódzka Akademia Dramy, Akademia Muzyczna.

Uczestnicy: 15 zespołów teatralnych, łącznie 250 uczestników z całej Polski. 60 nauczycieli szkól łódzkich – uczestników konferencji, 20 uczniów – uczestników 20 godzinnych warsztatów *Teatr Przebudzenia.*

Cel projektu:

- Wymiana doświadczeń wśród instruktorów i nauczycieli, edukacja w zakresie czytania kodów sztuki i kreowania postaw twórczych wśród dzieci, młodzieży i opiekunów artystycznych oraz integracja środowiska;

- Promocja teatru jako dynamicznego narzędzia do kształtowania u dzieci i młodzieży umiejętności kluczowych (ekspresji mowy, posługiwania się językiem ojczystym, twórczej pracy w zespole); postaw charakteryzujących się kreatywnością i otwartością umysłu oraz świadomym i krytycznym stosunkiem do tworzenia i odbioru teatru.

Dynamika rozumiana była dwojako, po pierwsze: jako element kształtujący pracę zespołu teatralnego w oparciu o dialog, wymianę pomysłów, współtworzenie; po drugie, jako element warunkujący tworzenie spektaklu w aspekcie budowania ruchu i przestrzeni scenicznej.

Ideą *Dziatwy* była wymiana doświadczeń wśród instruktorów i nauczycieli, edukacja w zakresie czytania kodów sztuki i kreowania postaw twórczych wśród dzieci, młodzieży i opiekunów artystycznych oraz integracja środowiska.

Produkty:

- Warsztaty teatralne dla młodzieży i instruktorów;
- Korowód i happening na Piotrkowskiej;
- Konferencja „Mój teatr nasz teatr – edukacja teatralna w szkole”;
- Publikacja „Dynamika przestrzeni scenicznej”;

- Warsztaty i pokaz teatralny efektów pracy warsztatowej dla nauczycieli „Teatr Przebudzenia” - prowadzenie Hanna Gzella i Monika Tomczyk;
- Dwukrotny pokaz spektaklu teatralnego ***Vidomi***, którego wykonawcami byli uczniowie Łódzkich Szkół dla Niewidomych i Słabo Widzących oraz aktorzy Teatru Chorea.

Dyrektorem Artystycznym ***36 i 37 edycji Dziatwy*** była Hanna Jastrzębska Gzella, doradca metodyczny w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.

Projekt „37 edycja Ogólnopolskiego Przeglądu Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Dziatwa – Muzyka w Teatrze”

Projekt ten został zorganizowany we współpracy z Bałuckim Ośrodkiem Kultury i Akademią Muzyczną w Łodzi. Dyrektorem Artystycznym była Hanna Jastrzębska Gzella – doradca metodyczny w ŁCDNiKP.

Jednym z **celów** projektu było stworzenie na czas „Dziatwy” teatralnej społeczności angażującej uczniów i nauczycieli łódzkich szkół (ze szczególnym uwzględnieniem klas teatralnych), uczniów i studentów szkół i uczelni artystycznych, doradców metodycznych z Pracowni Wychowania i Profilaktyki oraz Pracowni Humanistycznej (Ośrodek Doskonalenia Szkolnych Systemów Edukacji), łódzkich artystów. Motywem przewodnim wszystkich elementów była *Muzyka* i sposoby jej tworzenia, zastosowania w teatrze na scenie i podczas prób teatralnych, rozwijania wyobraźni aktorów, komunikacji z widzami.

Celem podejmowanych działań było wyposażenie instruktorów teatralnych, nauczycieli prowadzących zespoły teatralne i samych członków zespołów teatralnych w umiejętności posługiwania się kodem muzycznym, który dynamizuje przestrzeń, ruch, słowo, obraz, rekwizyt.

Do realizacji wymienionych zdań zaproszono ludzi uznanych w środowisku artystycznym, reżyserów teatrów dziecięcych i młodzieżowych wyznaczających nowe trendy w pedagogice teatralnej, będących jednocześnie przedstawicielami znaczących instytucji działających na rzecz edukacji teatralnej dzieci i młodzieży w Polsce takich jak Zakład Produkcji Dźwięku, Międzynarodowe Stowarzyszenie Teatrów dla Dzieci i Młodzieży ASSITEJ. Ważne było, aby realizatorami działań *Dziatwy* byli artyści na co dzień pracujący z zespołami amatorskimi, zespołami dziecięcymi i młodzieżowymi, albowiem profesjonalizm i praktyczna znajomość specyfiki tej pracy gwarantuje całościowe spojrzenie na problem, pozwala prowadzić partnerskie dyskusje, konsultacje oparte na merytorycznej analizie

i praktycznych uwagach/sugestiach. Każdy z zaproszonych ekspertów miał możliwość zaprezentowania własnych metod pracy z dziecięcym lub młodzieżowym amatorskim zespołem teatralnym, co stanowić będzie rodzaj „dobrych praktyk mistrza".

Społeczność łódzkich szkół, centrów zajęć pozaszkolnych, świetlic i bibliotek, ośrodków doskonalenia nauczycieli, uczelni artystycznych mogła uczestniczyć w różnorodnych aktywnościach artystycznych organizowanych wokół Przeglądu. Przykładowo, były to:

- Konferencja „Muzyka w teatrze, teatr w muzyce" dla dyrektorów i nauczycieli łódzkich szkół lub „Muzyka, gest, słowo";
- Weekendowe metodyczne warsztaty teatralne dla nauczycieli „Inspiracje sceniczne" połączone z pokazem zrejestrowanych spektakli, prezentowanych w ramach 36. edycji „Dziatwy" dla łódzkich nauczycieli wraz z omówieniem merytorycznym;
- Warsztaty dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 166 w Łodzi pt. „Muzyka - ruch – słowo-teatr";
- Autorskie warsztaty „Harmonia i Kakofon" dla najmłodszej grupy *Dziatwy*. Grupa składa się z uczniów niepublicznej szkoły artystycznej we Wrocławiu. Zajęcia zaplanowano na 2,5, godziny. Celem warsztatów było rozbudzenie aktywności dzieci w oparciu o improwizacje słowno – muzyczne powstałe na kanwie autorskiej bajki muzycznej. Podczas zajęć uczniowie mieli możliwość improwizacji zbiorowej, indywidualnej oraz zespołowej. Do ćwiczeń dramowych wykorzystano instrumenty perkusyjne i kolorowe tkaniny. Oprócz celów artystycznych wprowadzono elementy warsztatu rozwojowego – pracę z emocjami. Na temat warsztatów uczestnicy wypowiadali się podczas korowodu w trakcie wywiadu dla telewizji;
- Seminarium „Słowo - Gest - Ruch".

Seminarium odbyło się tydzień po zakończeniu *Dziatwy,* 25 maja 2016 roku na terenie Szkoły Podstawowej nr 166 w Łodzi. Uczestnikami zajęć byli nauczyciele ze szkół podstawowych. Seminarium miało charakter połączenia teoretycznej prezentacji wybranych metod pracy

z dzieckiem w teatrze z praktycznym badaniem owych metod przez nauczycieli. Zaprezentowano autorskie metody pracy oparte na ruchu kreatywnym, metodzie Labana, metodzie Emila Jagues'a Dalcroze'a, których nadrzędnym celem jest uruchomienie spontaniczności ciała, wyobraźni ruchowej, grupowego działania w przestrzeni, działania w oparciu o elementy muzyczne (rytm, puls, akcent, dynamika, tempo). **Ponadto nauczyciele mogli zapoznać się z ideą edukacji teatralnej propagowaną przez dwie organizacje. Podczas seminarium autorskie zabawy ze słowem, ruchem i gestem zaprezentowały animatorki Justyna Sobieraj oraz Monika Tomczyk. Grupa nauczycieli przyjęła propozycje z wielkim zainteresowaniem oraz zapytaniem o terminy kursów i warsztatów dla dzieci i młodzieży. Uczestnicy seminarium zostali zaproszeni na warsztaty dramowo-ruchowe poprowadzone 31 maja w ramach *Dziatwy* dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 166 w Łodzi.**

W 37 edycji Przeglądu Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych *Dziatwa* wzięło udział 15 zespołów i 280 uczestników z całej Polski.

W ramach *Dziatwy* odbyły się:

- Warsztaty artystyczne dla uczestników „Dziatwy" - dzieci i młodzieży;
- Warsztaty metodyczne i dyskusje dla instruktorów, pedagogów, animatorów kultury i studentów;
- Działania towarzyszące: przedstawienia, zabawa edukacyjna, imprezy integracyjne;
- Akcja plenerowa „Korowód", widowisko teatru ulicznego.

Pięć Projektów „Dramy Właściwej”

Warsztaty prowadzone były dla uczniów w ramach projektów organizowanych przez ŁCDNiKP:

- „Bezsenność Jutki” i „Syberyjskie przygody Chmurki”;
- „Wojenne przygody Niedźwiadka Wojtka”;
- „Misja Benedykta”;
- „Literatura z dreszczykiem”;
- „Wysiedleni”.

Warsztaty dramowe były jednym z wielu elementów wymienionych projektów, ale jak się okazało elementem bardzo ważnym, wartościowym i innowacyjnym. Zajęcia pokazywały nauczycielom jak w praktyce animować zajęcia i lekcje technikami teatralnymi tak, aby tworzyć płaszczyznę do budowania relacji, wspólnego odkrywania świata wartości, realizowania treści programowych (z edukacji historycznej, polonistycznej, ekologicznej, kulturalnej) w sposób

aktywny, angażujący uczniów na poziomie emocji, ciała, intelektu. Dramowe warsztaty powadzone były w oparciu o autorskie warsztaty dramy właściwej opracowane przez edukatora i pedagoga dramy Hannę Jastrzębską Gzella.

Drama to działanie w roli w określonej przestrzeni, to próba rozwiązania problemów innych ludzi, ale jednocześnie jest to miejsce wzbogacania własnej osobowości, zaspakajania własnych pragnień i dążeń do oryginalności, indywidualności. Drama nie jest zabawą, nie jest graniem, jest silnie angażującą pracą poprzez wchodzenie w rolę. Nauczyciele pracują dramą na różnych poziomach zaangażowania grupy. Jedni prowadzą ćwiczenia i gry dramowe, inni opracowują spektakle teatralne, a jeszcze inni pełną dramę zwaną Dramą Właściwą.

W ostatnich latach zauważa się powolną ewolucję w rozwoju dramy od metody pomocniczej w nauczaniu języka polskiego i innych przedmiotów do dram o charakterze społecznościowym, profilaktycznym, edukacyjnym, społecznym, etycznym.

W zależności od struktury zajęć rozróżniamy cztery poziomy doświadczeń edukacyjnych w dramie.

Elementy strukturalne *Dramy Właściwej* oparte są na fundamencie różnych sztuk, szczególnie sztuki dramatycznej i teatralnej. Wszystko razem składa się na złożoną formę artystyczną (chociaż nie jest to założeniem dramy) bogatą w wartości estetyczne i poznawcze, której nadrzędnym celem jest rozwój osobisty i społeczny oraz szeroko pojęte wychowanie człowieka. Drama oparta jest na aktywności uczestników - aktorów, twórców i zarazem odbiorców wykreowanej przez nich fikcyjnej rzeczywistości uruchomionej i moderowanej przez animatora. Drama związana jest tu z osiąganiem wglądu. Uczenie, charakteryzuje się tu zmianą w relacji pomiędzy intelektualnym, emocjonalnym, subiektywnym a obiektywnym znaczeniem treści w dramie. Najważniejszym **celem** jest odkrywanie znaczeń, próba zrozumienia konfliktu, różnych postaw w stosunku do danej sytuacji, czy problemu. Wiedza jest zdobyta i zinterioryzowana drogą własnego doświadczenia i obserwacji rozgrywających się scenek.

Zajęcia dramy właściwej to rodzaj przeniesienia grupy w inne miejsce i inny czas za pomocą technik i strategii dramy ujętych w strukturalną dramatyczną całość opartą na charakterystycznych elementach.

We wszystkich *pięciu projektach* uczestnicy znali narrację zawartą w książkach. Drama miała dostarczyć momentów bezpośredniego

doświadczenia, przekraczającego zwykłą wiedzę, wzbogacającego wyobraźnię, prawdopodobnie poruszającego serce i duszę tak samo, jak i umysł. Dzięki temu to, co dalekie stało się bliskie, co było „przeczytane" stało się „przeżyte". Zajęcia dramy miały stworzyć sytuację spotkania uczestników dramy z ożywionymi postaciami i ich przeżyciami. Spotkanie w dramie to możliwość rozmowy z postaciami, towarzyszenie im w trudnych sytuacjach ,próba empatycznego doświadczenia ich przeżyć w różnych sytuacjach życiowych. Animator dba, aby to doświadczenie miało wielopoziomowe znaczenie, czyli stwarza przestrzeń do refleksji z poziomów: konkretnej roli, poziomu uniwersalnego i osobistego. Rola zostaje ożywiona dramowymi technikami pogłębiającymi, np. pytaniami, które stają się źródłem refleksji i dają możliwość podniesienia postaci na poziom uniwersalny. W ten sposób uczestnicy stają się częścią historii, nie odtwarzają jej ale uczestniczą w niej.

Łącznie w ramach *pięciu projektów* przeprowadzono 200 godzin dramowych warsztatów dla ponad 2000 uczniów i kilkudziesięciu nauczycieli.

Projekt „Dramogwara - teatralne zabawy z gwarą łódzką”

Cel: Upowszechnienie wśród wymienionej grupy odbiorców przykładów gwary łódzkiej, zapomnianej i nieuwzględnianej w edukacji regionalnej szkół. Gwara stała się narzędziem edukacyjnym i materiałem animacyjnym do zabaw twórczych z dziećmi i młodzieżą. W projekcie podstawę twórczej pracy stanowi metoda dramy.

Uczestnicy: Nauczyciele i uczniowie z 10 szkół podstawowych z terenu.

Produkty:

- 40 godzinne warsztaty z dramogwary dla nauczycieli;
- 120 godzin warsztatów dla uczniów;
- Dni dramogwary w szkołach;
- Konferencja metodyczna ‚Dramogwara - teatralne zabawy z gwarą łódzką”. Drama i techniki teatralne metodą rozwijania kompetencji językowych w szkole;
- Publikacja „Dramogwara - teatralne zabawy z gwarą łódzką”.

Współpraca. ŁCDNiKP, Stowarzyszenie Łódzka Akademia Dramy ŁAD. Bałucki Ośrodek Kultury, łódzkie szkoły podstawowe - Szkoła Podstawowa nr 5, Szkoła Podstawowa nr 174, Szkoła Podstawowa nr 81, Szkoła Podstawowa nr 55, Szkoła Podstawowa nr 56, Szkoła Podstawowa nr 166, Zespół Szkół Specjalnych nr 2, Publiczne Gimnazjum 29, Gimnazjum ZNP.

Projekt otrzymał dofinansowanie z **Narodowego Centrum Kultury.**

Pomysłodawcą projektu była Hanna Jastrzębska Gzella.

Przegląd Aktywności Artystycznej Osób Niepełnosprawnych - projekt wieloletni

Trochę historii…

I edycja „Przeglądu Aktywności Artystycznej Osób Niepełnosprawnych" została powołana w 2003 roku przez Marzenę Mospinek – doradcę metodycznego w ŁCDNiKP. Kolejną edycję Przeglądu pilotowała Aneta Madziara – doradca metodyczny w ŁCDNiKP. Od 2006 roku organizację przeglądu prowadzi Hanna Jastrzębska Gzella doradca metodyczny, pedagog i edukator dramy.

Organizator: Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w koalicji z Poleskim Stowarzyszeniem Obszary Kultury, Stowarzyszeniem ŁAD Łódzka Akademia Dramy.

Cel projektu: promocja działań artystycznych osób niepełnosprawnych.

Uczestnicy: Uczniowie Szkół Specjalnych, Ośrodków Szkolno-Wychowawczych, Szkół i Przedszkoli Integracyjnych i uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, klubów, kół artystycznych.

Produkt:

- Konferencja „Teatr przeciwko wykluczeniu";
- Łącznie 60 godzin warsztatów artystycznych dla animatorów;
- XII. edycji *Przeglądu,* w tym VI. edycji jako element międzynarodowego Biennale Spotkań Terapia i Teatr organizowanego we współpracy z instytucjami kultury, Poleskim Ośrodkiem Sztuki i Uniwersytetem Łódzkim.

Uczestnikami Przeglądu są laureaci łódzkich konkursów i spotkań teatralnych takich jak: **Jordaniana** – przegląd teatralny dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym ***Prezentacje Artystyczne Szkół Specjalnych***, Teatralny Festiwal Integracyjny dla dzieci z przedszkoli integracyjnych ***Bawmy się razem i innych.***

Projekt realizowany jest w ramach Międzynarodowego Biennale Spotkań Teatralnych Terapia i Teatr, dzięki czemu uczestnicy Przeglądu mogą prezentować swoje artystyczne dokonania nie tylko łódzkiej widowni, ale również publiczności międzynarodowej.

Przedsięwzięcie dofinansowane jest ze środków Wydziału Edukacji i Wydziału do Spraw Społecznych UMŁ. Wszyscy uczestnicy otrzymują dyplomy, upominki, pamiątkowe statuetki oraz materiały promocyjne, informatory, w których zawarte są informacje o zespołach ich pracy twórczej.

W ramach projektu organizowane są liczne warsztaty dla animatorów i młodych artystów. W 2017 roku były to warsztaty prowadzone przez Hannę Jastrzębską Gzella z użyciem masek teatralnych pod hasłem „Sztuka łączy – tajemnice maski".

Kolejna edycja projektu przewidziana jest na czerwiec 2019 roku.

„Przegląd Aktywności Artystycznej Osób Niepełnosprawnych" to przestrzeń do:

- Rozwijania u młodych niepełnosprawnych artystów pasji, uzdolnień i zainteresowań teatralno dramowych, muzycznych, tanecznych, społecznych;
- Poznania ciekawych przykładów działań artystycznych najlepszych polskich i międzynarodowych zespołów;
- Zapoznania nauczycieli szkół ogólnodostępnych ze specyfiką pracy twórczej w integracyjnych zespołach (z aktywnym uczestnictwem uczniów niepełnosprawnych) i wzajemnej inspiracji do dalszej pracy artystycznej;
- Budowania sieci zaprzyjaźnionych szkół specjalnych i ogólnodostępnych;
- Tworzenia przestrzeni do integracyjnych działań w obszarze edukacji artystycznej i społecznej, czego przykładem były realizowane przez Hannę Jastrzębską Gzella w ŁCDNiKP następujące projekty ***Fryderyk Chopin i jego muzyka – drama edukacyjna, Bezsenność Jutki, Misja Pomocna dłoń dla Aleppo***.

Całoroczny projekt edukacyjno-społeczny „Misja Pomocna dłoń dla Aleppo”

Organizator: Hanna Jastrzębska Gzella.

Organizacje: Koalicja zawiązana pomiędzy Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym nr 6 im. majora Hieronima Baranowskiego w Łodzi, Szkołą Podstawową nr 142 im. Zawiszy Czarnego w Łodzi, Szkołą Podstawową nr 65 im. Juliusza Słowackiego w Łodzi i Stowarzyszeniem ŁAD Łódzka Akademia Dramy.

Cel. Integracja łódzkich szkół ogólnodostępnych, specjalnych i integracyjnych wokół akcji społeczno edukacyjnej na rzecz pomocy dla okaleczonych dzieci z Aleppo i zbiorki na protezy ortopedyczne.

Przebieg. Akcja została zainicjowana przez Hannę Jastrzębską Gzella

nauczycielkę SOSW i doradcę metodycznego w ŁCDNiKP i uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 6 w Łodzi, którzy wysłali do szkół list intencyjny z prośbą o włączenie się do akcji zbiórki na protezy ortopedyczne dla okaleczonych dzieci z Aleppo. List został wysłany drogą elektroniczną do szkół, które brały udział w pokazach spektaklu „Bezsenność Jutki", którego wykonawcami głównych ról byli uczniowie SOSW nr 6 w Łodzi.

Do akcji włączyły się następujące szkoły: Szkoła Podstawowa nr 142 w Łodzi – koordynator Anna Załuska, Szkoła Podstawowa nr 65 w Łodzi - koordynator Beata Styrzyńska, Szkoła Podstawowa nr 141 w Łodzi – koordynator Małgorzata Walczak, Szkoła Podstawowa nr 48 w Łodzi – koordynator Małgorzata Szymańska, Szkoła Podstawowa nr 111 w Łodzi – koordynator Katarzyna Gostyńska i Agata Leder, Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II st w Łodzi – koordynator Małgorzata Wójcikowska, Szkoła Podstawowa nr 170 w Łodzi – koordynator Justyna Leśniak, XXVI Ogólnokształcące Liceum w Łodzi – koordynatorzy Olga Wojciechowska-Kozłowska i Barbara Przygodzka, Szkoła Podstawowa Towarzystwa Oświatowego w Łodzi – koordynator Jolanta Stępień, Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, Stowarzyszenia ŁAD Łódzka Akademia Dramy, Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych.

Działania zrealizowane w ramach projektu:

- Powołanie zespołu zadaniowego. W ŁCDNiKP został powołany zespół zadaniowy do spraw Misji Aleppo, w skład którego weszło ponad 50 nauczycieli zaangażowanych w organizację akcji na terenie macierzystych szkół;
- Organizacja warsztatów dramowych. Uczniowie biorący udział w projekcie uczestniczyli w warsztatach dramowych „Misja Ireny Sendlerowej". Warsztaty podejmowały temat misji w kształtowaniu drogi życiowej człowieka. Były to przykłady osób realizujących „negatywne misje" oraz takich, których misja życiowa ukierunkowana była na działanie na rzecz innych. Główną postacią, którą zaprezentowano uczniom była Irena Sendler. Uczniowie mieli możliwość uczestniczyć w dramowej narracji opartej na autentycznych zdarzeniach z czasu II wojny światowej. Młodzież wchodziła w role Ireny Sendler, jej mamy, jej żydowskich przyjaciół, polskich rodzin ratujących żydowskie dzieci, aby doświadczyć sytuacji, z którymi zmierzały się wymienione osoby w trakcie holokaustu. Warsztaty dramy pozwoliły uczniom na poznanie poprzez techniki dramowe innych osób, których działalność można uznać za misję na rzecz innych.

Były to takie postacie jak Matka Teresa, Janek Mela, Jurek Owsiak, misjonarze, nauczyciele pracujący w zaniedbanych częściach Afryki, inżynierowie budujący studnie w Sudanie, itp. Jednym z elementów zajęć była rozmowa/ wywiad z wychowawcą/ nauczycielem obecnym za dramowych warsztatach na temat misji w życiu zawodowym nauczyciela. Tak przygotowana grupa uczniów otrzymywała informację o inicjatywie uczniów SOSW, którzy zapraszają do wspólnej akcji społecznej na rzecz dzieci z Aleppo. Uczniowie obejrzeli materiały filmowe o wojnie w Syrii. Pod koniec zajęć grupa uczestników dzieliła się refleksjami na temat rozpoznawania osobistych misji w życiu oraz podejmowała decyzje o przystąpieniu do akcji;

- Opracowanie materiałów edukacyjnych i scenariusza zajęć. Każda szkoła otrzymała materiały edukacyjne i filmowe w tym scenariusz zajęć na temat Aleppo;
- Organizacja koncertów, spektakli, aukcji prac plastycznych, uczniów i łódzkich artystów, haeppeningów, wyprzedaże samodzielnie wykonanych świątecznych toreb i wypieków. Każda szkoła sama zaplanowała działania towarzyszące akcji.

Uczestnicy akcji postanowili zebrać fundusze na konkretne dzieci wytypowane przez Polską Misję Medyczną. Nawiązano w tym celu kontakt z przedstawicielem PMM. Wtedy uczestnicy poznali historię dwójki dzieci Malak i Monsour, którzy stracili podczas bombardowania kończyny. Informacja ta spowodowała wśród uczniów potrzebę napisania kartek pocztowych, rysunków i listów do przyjaciół z Aleppo – również w języku angielskim.

4 lutego 2019 roku odbyło się podsumowanie akcji społecznej w Akademickim Ośrodku Inicjatyw Artystycznych. Na podsumowanie przybyli reprezentanci szkół, którzy najbardziej zaangażowali się w realizację akcji. Każda szkoła prezentowała działania swojej placówki. Prezentacje połączone były z występami uczniów oraz koncertem młodych artystów ze szkoły muzycznej. Uczestnicy mieli możliwość rozmowy z Prezesem PMM Ewą Piekarską,

która zaprezentowała materiał filmowy z jednej z misji PMM. Spotkanie zakończyło się przekazaniem symbolicznego czeku z dowodami wpłat. **Łącznie zebrano ponad 16.0000 zł.**

W kwietniu 2019 roku otrzymaliśmy informację od PMM, z której dowiedzieliśmy się, że nasi koledzy Malak i Monsour już są po operacjach, a nasza zbiórka przyczyniła się do finalnego efektu pomocy.

Do akcji społecznej włączyły się całe społeczności szkolne uczniowie, nauczyciele i rodzice. Była to „dobra misja" – a właśnie takie zmieniają świat na lepszy.

Trzyletni integracyjny projekt dramowo-teatralny „Bezsenność Jutki" – dramowa edukacja o Holokauście

Organizator: Hanna Jastrzębska Gzella

Organizacje: Koalicja złożona ze Stowarzyszenia ŁAD Łódzka Akademia Dramy, Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Słabo Widzących nr 6 w Łodzi, Zespołu Szkół Specjalnych nr 2 w Łodzi, Specjalnej Szkoły Podstawowej nr 128 w Łodzi, Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I iII stopnia w Łodzi.

Cel. Celem Projektu było upowszechnienie wśród uczniów łódzkich szkół pamięci o historii Żydów w Łodzi umieszczonych w getcie na terenie BAŁUT. Projekt realizowany był w 75 rocznicę *Szpery* – wywózki dzieci do lat 10 na zagładę do obozu w Chełmnie nad Nerem.

Realizacja. Projekt realizowali uczniowie i nauczyciele trzech szkół specjalnych, tj: Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 6 w Łodzi – Hanna Jastrzębska Gzella i Renata Pietras, Zespołu Szkół Specjalnych nr 2 w Łodzi - Marta Czajczyńska, Iwona Maślanko, Aneta

Orlikowska, Specjalnej Szkoły Podstawowej nr 128 w Łodzi - Samuel Warpechowski oraz Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Łodzi - Magdalena Pęchra i gościnnie XXVI Liceum Ogólnokształcącego w Łodzi pod opieką Olgi Wojciechowskiej Kozłowskiej i Agnieszki Brzezińskiej. Wspólnie z nauczycielami i animatorami wymienionych szkół podjęto decyzję, aby upamiętnić 75 rocznicę *Wielkiej Szpery* działaniami opartymi na historii Jutki - dziewczynki z łódzkiego getta.

Integracyjność projektu miała na celu połączenie potencjału twórczego uczniów niepełnosprawnych z możliwościami uczniów szkoły muzycznej.

- Było to stopniowe zapoznawanie uczniów poszczególnych szkół z historią żydowskiej dziewczynki Jutki. Na tym etapie każda grupa uczniów realizowała odrębne warsztaty, których celem było odnalezienie właściwej dla danej grupy ekspresji i dobór odpowiedniej techniki teatralnej, która pozwoliłaby „wykorzystać" potencjał twórczy grupy. Młodzież szkoły muzycznej otrzymała zajęcia „mój niepełnosprawny kolega", przygotowujące do

spotkania z kolegami niepełnosprawnymi. Pokazaliśmy im, że niepełnosprawność wymusza na osobach nią dotkniętych inne funkcjonowanie oraz odnalezienie sposobu pokonywania trudności, ale nie wpływa na ich marzenia i potrzeby, które są takie same jak u wszystkich. Wątek marzeń i wspomnień jako źródło siły w pokonywaniu lęku i strachu obecny był również w prezentowanym spektaklu;

- Włączyliśmy uczniów w obchody Dni Tolerancji;
- W Zespole Szkół Specjalnych zostały zrealizowane warsztaty dramy, teatru plastycznego z wykorzystaniem szarego papieru oraz warsztaty teatru cieni. W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Słabo Widzących zostały zorganizowane warsztaty dramowe, teatralne, pracy z przedmiotem i teatru cieni.

W trakcie wszystkich warsztatów pojawiły się elementy związane z kulturą żydowską.

- Z przebiegu warsztatów animatorzy zbierali pomysły na dialogi do spektaklu. Do pracy wykorzystano metodę pracy z przedmiotem i jego historią, a efekty improwizacji zostały wplecione do spektaklu. W ten sposób wszyscy uczestnicy projektu byli włączeni w cały proces twórczy. Podstawowa praca odbywała się w małych grupach, które pod koniec spotkały się wszystkie razem. Sprawdziła się tutaj zaprojektowana przez animatorów dwupłaszczyznowa forma przygotowywania spektaklu. Pierwsza płaszczyzna (grana przez animatorów i uczniów niepełnosprawnych) związana była z pokazaniem za pomocą różnych środków teatralnych historii życia w getcie widzianej oczami dziecka. Druga płaszczyzna (grama przez uczniów szkoły muzycznej) uzupełniała pierwszą, poprzez wprowadzenie na scenę grupy współczesnych dzieci, komentujących słowem, ruchem, muzyką, grane na scenie wydarzenia.
- **Zadbano o edukację historyczną naszych uczniów. Wprowadzeniem do zajęć były ćwiczenia z mapą Łodzi z 1942 r. - Litzmannstadt. Uczniowie poszukiwali niemieckich nazw ulic, którymi codziennie chodzą do szkoły. Wszyscy uczestniczyli w wycieczce na stację Radegast z transparentem „Pamiętamy", poszukiwali murali z wizerunkami dzieci żydowskich z getta.** Nie wprowadzano drastyczności, dbano o równowagę pomiędzy emocjonalnym bezpieczeństwem dzieci a edukacją historyczną potrzebną do zrozumienia sytuacji zawartych w spektaklu. W maju uczniowie szkół specjalnych zaprezentowali fragment pracy warsztatowej w Centrum Dialogu. Na pokaz zostali zaproszeni uczniowie szkoły muzycznej. Był to czas na spacer po Parku Ocalałych i obejrzenie wystawy *Wielka Szpera 1942*.
- **W spektaklu** animatorzy połączyli najbliższe poszczególnym grupom uczniów techniki teatralne takie jak wykorzystanie teatru plastycznego, żywej muzyki, teatru cieni, teatru dramatycznego. Wszystkie elementy scenografii do spektaklu zostały wykonane przez animatorów i uczniów. Szczególnie było to widać podczas

„preludium papierowego", rozpoczynającego nasz spektakl, podczas którego uczniowie na oczach widzów tworzyli świat z papieru.

Zaczęliśmy od świata idealnego, pełnego harmonii i piękna. Pojawiało się morze, ptaki, zwierzęta, rośliny. Następnie uczniowie tworzyli Raj z drzewem, Adamem, Ewą, jabłkiem i wężem. Następnie widzieliśmy upadek Raju, pojawiał się motyw wojny, niszczenia powstałego wcześniej świata. Tak wprowadziliśmy rok 1939.

- Muzyka do spektaklu wykonywana była na żywo przez zawodowego gitarzystę, pianistkę oraz uczniów szkoły muzycznej. Muzyka stanowiła tkankę łączącą i budowała atmosferę scen dramatycznych, ukazujących sytuację rodzin żydowskich w getcie, relacje pomiędzy dziećmi i dorosłymi, w tym „misterną sztukę dziadka Dawida - oswajania wnuczki z ciemnością i niebezpieczeństwem przez zabawę i opowiadanie mitów. Muzyka towarzyszyła aktorom w scenach smutku, lęku, grozy, jak również wprowadzała w świat marzeń i wspomnień bohaterów.

- Twórcy spektaklu przyjęli konwencję spektaklu bez wykorzystywania oryginalnych zdjęć z Litzmannstadt getto. Zdjęcia te widzowie mogli zobaczyć na spocie towarzyszącym promocji spektaklu, jak również na „ruchomej wystawie edukacyjnej", która prezentowana była przed spektaklem. Autorem spotu był uczeń Szkoły Muzycznej Tymek Czajczyński, który do jego realizacji wykorzystał archiwalne zdjęcia oraz elementy muzyczne i akustyczne występujące w spektaklu, takie jak: odgłos pociągu, krakania, tramwaju, kroków ucieczki, śpiewu dziecka, zamykanych drzwi.

Realizacja spektaklu „Bezsenność Jutki" przyniosła wszystkim wykonawcom wiele wzruszeń i niezapomnianych chwil, była również źródłem głębokich przeżyć i refleksji. Kilka ciekawych, osobistych odkryć na temat czasów wojny i samego getta w formie refleksji uczniów zostało zarejestrowanych podczas prób i warsztatów i zmontowanych na potrzeby reportażu.

Na tydzień przed finałowym spektaklem w Teatrze Nowym poproszono klasę licealistów z XXVI Liceum Ogólnokształcącego o pomoc w opiece nad uczniami oraz organizacją poczęstunku i ruchomej wystawy towarzyszącej spektaklowi. Większa część uczniów w czasie próby poprosiła o możliwość udziału w scenach zbiorowych spektaklu. Jedna z uczennic zapytała, czy może w tych scenach wziąć udział jej 12 - letnia siostra, która jest pasjonatką historii wojennej Łodzi. Można powiedzieć, że w ten sposób projekt zyskał wolontariuszy statystów.

Łącznie spektakl grany był 4 razy dla 1700 uczniów, nauczycieli i rodziców, w tym również w Teatrze Nowym podczas konferencji kończącej projekt. Realizatorzy otrzymali po spektaklach wiele pisemnych podziękowań i rekomendacji z prośbą, aby nadal prezentować spektakl dla uczniów i dla mieszkańców Łodzi.

Po spektaklu prowadzone były przez Hanna Jastrzębską Gzella zajęcia dramowe dla widzów z wykorzystaniem rekwizytów ze spektaklu. Uczniowie spontanicznie i pięknie reagowali na skrzyneczkę Jutki, paczkę z getta, zabawki Helci i Jutki, elementy strojów – chcieli odgrywać zapamiętane przez siebie sceny. Pięknie mówili o swoich przemyśleniach i emocjach, które towarzyszyły im podczas oglądania historii Jutki. Był to czas na edukację o Holokauście. Tak jak Jutka w spektaklu, tak teraz oni zadawali pytania: Dlaczego Niemcy kazali wszystkim Żydom przenieść się na Bałuty? Dlaczego ogrodzili to miejsce drutem kolczastym? Dlaczego nie można było wyjść na tzw. stronę aryjską, gdzie mieszkali inni - nie Żydzi? Dlaczego, kiedy miałeś jasne włosy i niebieskie oczy mogłeś czuć się bezpiecznym, a gdy miałeś czarne włosy, śniadą cerę i ciemne oczy musiałeś nosić żółtą gwiazdę i nie miałeś prawa mieszkać w swoim domu, wszystko ci zabrali niektórym nawet rodziców?

Widzom bardzo podobała się postać troskliwej cioci Estery (rolę zagrała Marta Czajczyńska – nauczycielka Zespołu Szkól Specjalnych nr 2 w Łodzi), ukochany dziadek Jutki - Dawid Cwancygier (rolę zagrał Samuel Warpechowski –nauczyciel Specjalnej Szkoły Podstawowej nr 128 w Łodzi), który starał się wyjaśniać otaczający świat oraz dać

małej dziewczynce miłość i namiastkę poczucia bezpieczeństwa – opowiadał jej mity: o Ikarze, który miał skrzydła; o ciemnym labiryncie, z którego można wyjść, jak ma się kłębuszek włóczki; o strasznym Minotaurze, którego trzeba się bać i cichutko siedzieć, jak się zbliża. O tym wszystkim opowiadał zatroskany dziadek i jeszcze uczył, że pomimo głodu warto zadbać o gawrona Wawelskiego, że trzeba się uczyć, bo wojna kiedyś skończy się i wszystkim, którzy nie umieją dobrze czytać i pisać będzie wstyd. Uczniowie z „namaszczeniem" oglądali skarby Jutki, które trzymała w malej skrzynce – kolorowe szkiełka, które dostała od przyjaciół i bliskich ludzi, piórka na skrzydła, kłębuszek włóczki. Uczniowie odczytali, że przedmioty te miały szczególną moc, ponieważ pozwoliły Jutce na wspomnienia, marzenia a także chroniły ją przed „czymś", co może budzić lęk. „Szpera" to słowo mogło wywołać lęk i strach nie tylko u dziecka.

Przypomnijmy: Nazwa *Wielka Szpera* pochodzi od niemieckiego Allgemeine Gehsperre, czyli „całkowitego zakazu wychodzenia z domu" i opuszczania miejsca zamieszkania przez Żydów przez okres dwóch tygodni. Zakaz miał ułatwić wywózkę z getta małych dzieci do lat 10, chorych i osób starszych. Wywózka odbywała się z domów wozami drabiniastymi na stację Radegast, skąd, w ciągu 8 dni odtransportowano pociągami do obozu zagłady 20000 osób. Czy Jutka przeżyła? Dziadek schował ją w piwnicy, dał jej kłębuszek ze skrzyneczki skarbów, żeby tak bardzo nie bała się ciemności, zamknięcia, samotności. Czy znalazła drogę wyjścia? Przecież podążała za światłem. Spektakl nie daje jednoznacznej odpowiedzi. Z dokumentów historycznych wiemy, że z Litzmannstadt Getto uratowało się niewiele osób, chociaż były takie przypadki. Więc może i Jutka należała do tej grupy ocalałych?

Eksperci od edukacji o Holokauście zauważają, że powinna ona zawierać przesłanie do teraźniejszości i przyszłości.

15:28
LTE
Polska Misja Medyczna / Polish Medical Mission
1 g.
Pamiętacie Mansour i Malak? Dwójkę syryjskich dzieci, które na skutek działań wojennych straciły kończyny? Mamy dobrą wiadomość! Dzięki Waszemu wsparciu dzieciaki mają protezy! Szczególne podziękowania dla uczniów łódzkich szkół, którzy zebrali ponad 16 tysięcy złotych w ramach akcji "Pomocna Dłoń dla Aleppo"
40
12 udostępnień
Lubię to!
Skomentuj
Udostępnij

Pomysłodawca Projektu „Bezsenność Jutki" Hanna Jastrzębska Gzella zaproponowała swoim uczniom, którzy grali główne postaci Jutki (Oli Zakrzewskiej), Helci (Kindze Błaszczyk) aby zaprosiły szkoły, które oglądały spektakl, do wspólnej akcji na rzecz okaleczonych dzieci z Aleppo.

Tutaj nastąpiło znakomite połączenie z drugim projektem „Szkoła Dramy Bohaterskiej Wyobraźni – jak nie być biernym obserwatorem", który realizowany jest w łódzkich szkołach, jako autorska innowacja pedagogiczna Hanny Jastrzębskiej Gzelli.

Dzięki zorganizowanej akcji społecznej „Misja Pomocna dłoń dla Aleppo", w której wzięło udział aż 10 łódzkich szkół (projekt opisany w Dobrych Praktykach) dwoje dzieci Malak i Monsour otrzymało protezy.

W ten sposób edukacja o Holokauście połączona została z działaniami wychowawczo profilaktycznymi i projektem społecznym. Zaproponowana edukacja o Zagładzie przyjęła kierunek od przeszłości poprzez teraźniejszość do przyszłości. Taki kierunek pokazuje ważne przesłanie, aby szkoły w odniesieniu do tragicznych doświadczeń z przeszłości kształtowały postawy przeciwdziałające przemocy, dyskryminacji, uczyły jak w życiu szkolnym i społecznym nie być biernym obserwatorem.

Mówiąc o narzędziach Edukacji o Holokauście pojawiają się różnorodne opinie na temat wykorzystywania metody dramy w kontekście tego trudnego tematu. Drama jest potężnym narzędziem edukacyjnym ponieważ uruchamia emocje, zainteresowanie i refleksję uczestników na poziomie serca i intelektu. Edukacja o Zagładzie prowadzona za pomocą dramy jest bezcenną metodą, a podstawowym czynnikiem gwarantującym jej prawidłowy przebieg i pozytywną wartość edukacyjną są *kompetencje prowadzącego*, na które składają: gruntowna znajomość metody dramy, umiejętność doboru właściwych technik dramowych i strategii ich użycia do potrzeb i możliwości grupy, umiejętność pracy z grupą na jej społecznych procesach, ponadto wiedza

i empatia umożliwiająca wprowadzenie uczestników do tematyki Zagłady. Przeżywając w rolach dramowe konflikty bohaterów przedstawianych narracji uczestnicy /uczniowie stają się uzdatnieni do współczucia i współodczuwania emocji innych ludzi, odkrywają wartości i trenują swoje człowieczeństwo w duchu tolerancji i szacunku. Wejście w rolę pozwala spojrzeć na świat z innej perspektywy po to, aby powrócić do swojego życia z nowymi przemyśleniami. Przykładowo, jeżeli Twoim przemyśleniem - po zajęciach dramowych dotyczących przeżyć wojennych małych dzieci - jest „Wojna jest zła" – to powiedz, co Ty możesz zrobić w swoim życiu, żeby codzienne małe wojny nie wyniszczały społeczności (grup szkolnych, klasowych, rodzin, przyjaźni)? Kiedy, po zajęciach dramowych o Jutce - dziewczynce z Getta, Twoim przemyśleniem jest „Nikt nie ma prawa wykluczać innych ludzi" – to powiedz, co Ty możesz zrobić, gdy twoi koledzy wykluczają INNYCH - słabszych, biedniejszych, niepełnosprawnych? Jeżeli na zajęciach dramowych rozwiązałeś konflikt, spróbuj to zrobić w rzeczywistości – przecież przetrenowałeś to w dramie; jeżeli poczułeś w sobie bohatera dnia codziennego, to spróbuj nie być biernym obserwatorem, kiedy dzieje się zło koło Ciebie.